

Livet kring en väv

I byn Harrania 15 km sydväst om Kairo i Egypten, finns sedan ca 40 år tillbaka i tiden en vävskola, där både vuxna och barn väver utan förebilder eller mönster. En grupp textillärare från universitetet i Göteborg företog 1983 en studieresa dit för att se och lära. Efter hemkomsten tillkom boken "Livet kring en väv". Det är inte fråga om "en vävbok i vanliga mening utan en bok som ett sätt att inspirera människor till skapande arbete."

Vävtraditioner

"Varje land kan sägas ha sina vävtraditioner. Eftersom handvävning i hemmen förekommit längre och mer allmänt i Skandinavien än på kontinenten har gamla mönstertraditioner levt kvar i större utsträckning här. Då man i slutet av 1800-talet började intressera sig för folklig vävning tog man först upp skånska vävtermer.

Mönstren kan gå tillbaka till förhistorisk tid eller medeltiden. Då var det sed att vid fest hänga upp bonader på de kala timmer- eller murväggarna, ett bruk som i vissa områden fortsatte in på 1800-talet. Så har mönstren förts vidare.

"Att väva är att leva"

Devisen ifråga fann jag återgiven i glödskrift på en vävkrok av trä. Temat om "livets väv" har inspirerat såväl författare som poeter att skriva prosa och poesi. I William Shakespeares skådespel "Stormen" (1851) sägs det att:

*Av samma tyg, som drömmar vävas av
vi äro gjorda, och vårt korta liv
omfamnas av en dröm.*

Shakespearecitatet återfinns på titelbladet i Elisabeth Bergstrand-Poulsens ömsinta människoskildring "Väven" (1936) och med kapitelrubrikerna "Ränning" och "Inslag". Ett citat är befogat:

"Ibland finns det inte annat än likgiltiga människor, som tänka likgiltiga tankar och säga likgiltiga ord. — Men en dag faller fjällen från ens ögon också därvidlag. Och man finner varje krok av världen full av människoöden, storvulna, djupt allvarliga, brinnande lidelsefulla och så utsägligt betydelsefulla för varandra.

Den, som har ögon att se och öron att höra med, kan inte röra sig bland människorna utan att överallt stöta på dessa underliga, lustiga eller tragiska ödeshörvor — dessa vackra, konstiga vävbitar, hemlighetsfulla,

oförståeliga, både som ränning och inslag. Vävdva omväxlande av grå tristhet, av röd glädje, av svart sorg, av glödande lidelse. Eller vävdva enkelt och grovt, som det tyg, varav göres starka arbetskläder.

Människan skall helst inte besvära sig med att solva eller randa om denna väv. Det är vackrast och mest gripande intressant just så, som livet självt väver den.

Någon gång invävas särdeles svårtydda figurer, groteskt fula eller fantastiskt vackra. Grällt skilja de sig från andra figurer och mönster runt omkring dem i väven. Och deras dunkla mening kommer oss att med bävande hjärtan ana andra världar, både mörkare och ljusare, bortom denna."

I dikten "En väv"

skaldar Kerstin Hed:

*Det går en väv genom dagar och
år
med början långt bort i tiden.
Och bortgångna släkten har satt
sina spår
av drömmar och strävanden i den.*

*Stort tack åt alla, som skapat
så!
Stort tack åt de många även,
som blott fått gåvan att trampa
och slå
i vadmals- och blaggarnsväven.*

*Det sköna är heligt! Det lär oss
att le,
det lär oss att vakna och glada se
med klarare blick på tingen.
Men helig, helig, fast grå och
sträv,
är den tåliga nyttans väv,
och stark såsom den är ingen.*

I Gösta Berlings saga

skrev Selma Lagerlöf i prosans form:

"Men där stod Gösta Berling, den glade kavaljeren, hälsad med jubel för sitt friska leende och för sina vackra ord, som målade guldstoff över livets gråa väv."

Per Johannes, dalaskald liksom Kerstin Hed, skriver i dikten "Till en hemslöjderska i Leksand:

*För våra fäders drömmar i färg
och mönsters prakt
är den i flitens vävstol en trygg
och trogen vakt.*

*Av livets varp och ränning vi
nyttja skilda slag,
och själv man väljer mönstret —
en sträng, orygglig lag.*

"Nej!", säger Andersson i Winnie Törnqvists dikt "Terapi", när terapeuten på ålderdomshemmet försöker övertala

honom att t.ex. väva trasmatör. Andersson har varit snickare. Och han visste att det behövdes en ledstång. Den ville han göra istället. Men "byråkratin" lade hinder i vägen.

Att väva är dock en synnerligen omtyckt sysselsättning för såväl kvinnliga som manliga gäster på våra institutioner. Ty att väva skänker lugn och ro. Att efter avslutad vävning betrakta t.ex. en egenhändigt vävd trasmatte kan liknas vid att läsa några kapitel i sin egen levnadshistoria — att väva, det tröstar för all sorg, det slukar alla, det har varit många människors räddning" (Selma Lagerlöf i Gösta Berlings saga).

Att sätta upp en väv

*Hennes son var död
hans violin hade tystnat.
Vakan och ångesten var över,
kampen mellan hopp och fruk-
tan var över.*

*Hon är en av dessa,
som alltid måste orka
Mistade föräldrar, syskon, vän-
ner*

*Maken, den älskade,
lilla barnbarnet, det ljuva,
sonen, den sorglöse.*

— Orkar du också detta?

— Om jag orkar?

Ja, jag sätter väl upp en väv .

Livet kring en väv

Även i vårt industrialiserade samhälle väver både kvinnor och män — låt vara att det sker på moderna vävstolar. Än i dag inspireras skrivare av olika digniteter att symboliskt beskriva människans levnad som "livet kring en väv". I min dikt i anslutning till gobelängen i Ångarydskapellet i Tranås heter det bl.a.:

*Vävnadsbild, på skönhet rik,
blir för tårfullt öga
till en tröstrikt symbolik
Ett bud från rymder, höga.*

Och i dikten "Livets väv" skriver jag:

*Att väva
är att leva
Livets väv
på bommen veva*

*Ödets slagbom slår
i med- och motgång
Livet är ej enbart
en väv i rosengång*

*Vi sitter där på pallen
och väver — dag för dag
Glömmer byta ett skäl!
Lär vi av våra misstag?*

*Anlag och egna inslag
gör mönstret specifikt
Envärs livsvävmönster
blir alltid helt unikt.*

Bengt Kamstad